Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 20ής Ιανουαρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2010/24/ΕΕ – Άρθρο 16 – Είσπραξη απαιτήσεων σχετικών με φόρους, δασμούς και άλλα μέτρα – Αμοιβαία συνδρομή – Αίτηση ασφαλιστικών μέτρων – Δικαστική απόφαση του αιτούντος κράτους μέλους για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων – Διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση να εκτιμήσει και να επανεκτιμήσει αν είναι δικαιολογημένη η λήψη τέτοιων ασφαλιστικών μέτρων – Αρχές της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της αμοιβαίας αναγνωρίσεως»

Στην υπόθεση C-420/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Riigikohus (Ανώτατο Δικαστήριο, Εσθονία) με απόφαση της 29ης Μαΐου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Μαΐου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

Maksu- ja Tolliamet

κατά

Heavyinstall OÜ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, L. Bay Larsen, C. Toader και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Pitruzzella

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Heavyinstall OÜ, εκπροσωπούμενη από την S. Koivuaho,

– η Εσθονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Grünberg,

– η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Z. Fehér και την R. Kissné Berta,

* Γλώσσα διαδικασίας: η εσθονική.

– η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις H. Eklinder, C. Meyer-Seitz, H. Shev, J. Lundberg και A. Falk,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον W. Roels και την E. Randvere,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 16 της οδηγίας 2010/24/ΕΕ του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 2010, περί αμοιβαίας συνδρομής για την είσπραξη απαιτήσεων σχετικών με φόρους, δασμούς και άλλα μέτρα (ΕΕ 2010, L 84, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Maksu- ja Tolliamet (φορολογικής και τελωνειακής αρχής, Εσθονία) (στο εξής: MTA) και της εταιρίας Heavyinstall OÜ, σχετικά με τη λήψη, στην Εσθονία, ασφαλιστικών μέτρων που ζήτησε η φινλανδική φορολογική αρχή κατά της εταιρίας αυτής.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Στις αιτιολογικές σκέψεις 1, 4 και 6 της οδηγίας 2010/24 εκτίθενται τα εξής:

«(1) Η αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των κρατών μελών για την είσπραξη των αμοιβαίων απαιτήσεών τους και των απαιτήσεων της Ένωσης όσον αφορά ορισμένους φόρους και άλλα μέτρα συμβάλλει στην ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Εξασφαλίζει τη φορολογική ουδετερότητα και επέτρεψε στα κράτη μέλη να άρουν προστατευτικά μέτρα στις διασυνοριακές συναλλαγές που δημιουργούσαν διακρίσεις και είχαν σκοπό την πρόληψη απάτης και δημοσιονομικών απωλειών.

[…]

(4) Για την καλύτερη διασφάλιση των οικονομικών συμφερόντων των κρατών μελών και της ουδετερότητας της εσωτερικής αγοράς, είναι ανάγκη να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής της αμοιβαίας συνδρομής για την είσπραξη απαιτήσεων σχετικών με φόρους και δασμούς, οι οποίες δεν καλύπτονται ακόμη από αμοιβαία συνδρομή για την είσπραξη, ενώ, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η αύξηση των αιτήσεων συνδρομής και να εξασφαλισθούν καλύτερα αποτελέσματα, η συνδρομή αυτή θα πρέπει να καταστεί αποδοτικότερη και ουσιαστικότερη και να διευκολυνθεί στην πράξη. […]

[…]

(6) Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να επηρεάσει την αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά τον καθορισμό των μέτρων είσπραξης, τα οποία διατίθενται βάσει της εσωτερικής τους νομοθεσίας. Εντούτοις, είναι ανάγκη να διασφαλισθεί ότι οι διαφορές μεταξύ των εθνικών δικαίων ή η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων αρχών δεν θέτουν σε κίνδυνο την απρόσκοπτη λειτουργία του συστήματος αμοιβαίας συνδρομής που προβλέπει η παρούσα οδηγία.»

4 Το άρθρο 14, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Οι διαφορές σχετικά με την απαίτηση, τον αρχικό τίτλο, ο οποίος επιτρέπει την εκτέλεση στο αιτούν κράτος μέλος, ή τον ομοιόμορφο τίτλο, ο οποίος επιτρέπει την εκτέλεση στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση και διαφορές σχετικά με το κύρος της κοινοποίησης από την αρμόδια αρχή του αιτούντος κράτους μέλους, εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των αρμόδιων οργάνων του αιτούντος κράτους μέλους. Εάν ένα ενδιαφερόμενο μέρος αμφισβητήσει στην πορεία της διαδικασίας είσπραξης την απαίτηση, τον αρχικό τίτλο που επιτρέπει την εκτέλεση στο αιτούν κράτος μέλος ή τον ομοιόμορφο τίτλο, ο οποίος επιτρέπει την εκτέλεση στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση, η αποδέκτρια αρχή πληροφορεί το μέρος αυτό ότι πρέπει να φέρει την εν λόγω αγωγή ενώπιον του αρμόδιου οργάνου του αιτούντος κράτους μέλους, σύμφωνα με το δίκαιο που ισχύει σε αυτό.

2. Διαφορές σχετικά με τα μέτρα εκτέλεσης τα οποία ελήφθησαν στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση ή σχετικά με την εγκυρότητα της κοινοποίησης της αρμόδιας αρχής κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση φέρονται ενώπιον του αρμόδιου οργάνου του εν λόγω κράτους μέλους σύμφωνα με τις δικές του νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις.»

5 Κατά το άρθρο 16 της εν λόγω οδηγίας:

«1. Κατ' αίτηση της αιτούσας αρχής, η αποδέκτρια αρχή λαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα, εφόσον αυτό προβλέπεται από το εθνικό της δίκαιο και σύμφωνα με τις διοικητικές της πρακτικές, για να εγγυηθεί την είσπραξη όταν μια απαίτηση ή ο τίτλος που επιτρέπει την εκτέλεση στο αιτούν κράτος μέλος αμφισβητείται κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης, ή εάν η απαίτηση δεν αποτελεί ακόμη αντικείμενο τίτλου που επιτρέπει την εκτέλεση στο αιτούν κράτος μέλος, εφόσον τα ασφαλιστικά μέτρα είναι επίσης δυνατά, σε παρεμφερείς καταστάσεις, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και τις διοικητικές πρακτικές του αιτούντος κράτους μέλους.

Το έγγραφο το οποίο έχει συνταχθεί για να επιτρέπει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων στο αιτούν κράτος μέλος και αφορά την απαίτηση για την είσπραξη της οποίας ζητείται αμοιβαία συνδρομή, επισυνάπτεται, εφόσον υπάρχει, στην αίτηση ασφαλιστικών μέτρων στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση. Το έγγραφο αυτό δεν υπόκειται σε αναγνώριση, συμπλήρωση ή αντικατάσταση στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση.

2. Η αίτηση για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να συνοδεύεται από άλλα έγγραφα σχετικά με την απαίτηση, τα οποία έχουν εκδοθεί στο αιτούν κράτος μέλος.»

6 Το άρθρο 17 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Για την ενεργοποίηση του άρθρου 16, εφαρμόζονται, τηρουμένων των αναλογιών, το άρθρο 10 παράγραφος 2, το άρθρο 13 παράγραφοι 1 και 2 και τα άρθρα 14 και 15.»

7 Το άρθρο 18 της οδηγίας 2010/24 έχει ως εξής:

«1. Η αποδέκτρια αρχή δεν υποχρεούται να παρέχει την προβλεπόμενη από τα άρθρα 10 έως 16 συνδρομή, εάν η είσπραξη της απαίτησης, λόγω της καταστάσεως του οφειλέτη, μπορεί να δημιουργήσει σοβαρές οικονομικές ή κοινωνικές δυσχέρειες στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση, εφόσον οι νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις και οι διοικητικές πρακτικές αυτού του κράτους μέλους επιτρέπουν την εξαίρεση αυτή για εθνικές απαιτήσεις.

2. Η αποδέκτρια αρχή δεν υποχρεούται να παρέχει την προβλεπόμενη από τα άρθρα 5 και 7 έως 16 συνδρομή, εάν η υποβαλλόμενη βάσει των άρθρων 5, 7, 8, 10 ή 16 αρχική αίτηση συνδρομής αφορά απαιτήσεις παλαιότερες των πέντε ετών, που χρονολογούνται από την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη ληξιπρόθεσμη η απαίτηση στο αιτούν κράτος μέλος έως την ημερομηνία κατά την οποία υπεβλήθη η αρχική αίτηση συνδρομής.

Ωστόσο, όταν προσβάλλεται η απαίτηση ή ο αρχικός τίτλος που επιτρέπει την εκτέλεση στο αιτούν κράτος μέλος, η πενταετής προθεσμία αρχίζει να προσμετράται από τη στιγμή κατά την οποία το αιτούν κράτος αποφαίνεται ότι η απαίτηση ή ο τίτλος που επιτρέπει την είσπραξη δεν μπορεί πλέον να αμφισβητηθεί.

Επιπλέον, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αρμόδιες αρχές του αιτούντος κράτους μέλους αναβάλλουν την πληρωμή ή καταρτίζουν πρόγραμμα πληρωμών σε δόσεις, η πενταετής προθεσμία νοείται ότι άρχεται από τη στιγμή που εκπνέει η συνολική προθεσμία πληρωμής.

Ωστόσο, στις περιπτώσεις αυτές, η αποδέκτρια αρχή δεν υποχρεούται να παρέχει τη συνδρομή ως προς απαιτήσεις που είναι παλαιότερες των δέκα ετών, χρονολογούμενες από την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη ληξιπρόθεσμη η απαίτηση στο αιτούν κράτος μέλος.

3. Ένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να παρέχει συνδρομή εάν το συνολικό ποσό των απαιτήσεων που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία, για το οποίο ζητείται συνδρομή, είναι μικρότερο των 1 500 [ευρώ].

4. Η αποδέκτρια αρχή ενημερώνει την αιτούσα αρχή για τους λόγους απόρριψης της αίτησης συνδρομής.»

8 Ο εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 1189/2011 της Επιτροπής, της 18ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής ορισμένων διατάξεων της οδηγίας 2010/24 (ΕΕ 2011, L 302, σ. 16), όπως τροποποιήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2017/1966 της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 2017 (ΕΕ 2017, L 279, σ. 38) (στο εξής: κανονισμός 1189/2011), θεσπίζει, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 αυτού, λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής, μεταξύ άλλων, του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/24.

9 Κατά το άρθρο 15 του κανονισμού 1189/2011:

«1. Οι αιτήσεις είσπραξης ή λήψης ασφαλιστικών μέτρων περιλαμβάνουν δήλωση ότι πληρούνται οι προβλεπόμενες στην οδηγία 2010/24/ΕΕ προϋποθέσεις για την κίνηση της διαδικασίας αμοιβαίας συνδρομής.

2. Σε περίπτωση αίτησης λήψης ασφαλιστικών μέτρων, η δήλωση αυτή είναι δυνατόν να συμπληρώνεται από δήλωση στην οποία διευκρινίζονται οι λόγοι και οι περιστάσεις της αίτησης που συντάσσεται σύμφωνα με το υπόδειγμα που παρατίθεται στο παράρτημα ΙΙΙ.»

10 Κατά τα σημεία 2.2 και 2.3 του υποδείγματος που περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού 1189/2011, η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να συνοδεύεται είτε από διοικητική απόφαση που επιτρέπει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων είτε από δικαστική απόφαση που επιβεβαιώνει ότι τα ασφαλιστικά μέτρα είναι δικαιολογημένα.

Το εσθονικό δίκαιο

11 Το άρθρο 130, παράγραφος 1, του Maksukorralduse seadus (εσθονικού νόμου περί φορολογικού κώδικα, στο εξής: MKS) προβλέπει τα μέτρα που μπορεί να λαμβάνει η φορολογική αρχή προκειμένου να εισπράττει απαιτήσεις μέσω αναγκαστικής εκτελέσεως όταν ο φορολογούμενος δεν εκπληρώνει τις οικονομικές του υποχρεώσεις εντός της προβλεπόμενης από τον ως άνω νόμο προθεσμίας.

12 Το άρθρο 136[1] του MKS, με τίτλο «Ασφαλιστικά μέτρα πριν τον καθορισμό της χρηματικής απαιτήσεως ή υποχρεώσεως», ορίζει τα εξής:

«(1) Σε περίπτωση που, κατά τον έλεγχο του ζητήματος αν οι φόροι έχουν καταβληθεί προσηκόντως, προκύψει βάσιμη υπόνοια ότι, μετά τον καθορισμό μιας χρηματικής απαιτήσεως ή υποχρεώσεως που προκύπτει από φορολογικό νόμο, η εκτέλεσή της μπορεί να καταστεί ουσιωδώς δυσχερέστερη ή αδύνατη λόγω της συμπεριφοράς του υποκειμένου στον φόρο, ο διευθυντής της φορολογικής αρχής ή ο εξουσιοδοτημένος από αυτόν υπάλληλος μπορεί να απευθύνει αίτηση στο διοικητικό πρωτοδικείο, προκειμένου αυτό να χορηγήσει άδεια για τη λήψη κάποιου από τα προβλεπόμενα στο άρθρο 130, παράγραφος 1, του παρόντος νόμου ασφαλιστικά μέτρα.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

13 Στις 8 Φεβρουαρίου 2018 το Keski-Pohjanmaan käräjäoikeus (πρωτοδικείο της Keski-Pohjanmaa, Φινλανδία) εξέδωσε προσωρινή απόφαση σχετική με την κατάσχεση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων ανηκόντων στην εταιρία Heavyinstall, προς εξασφάλιση προβλεπόμενης φορολογικής αξιώσεως ύψους 320 022 ευρώ της φινλανδικής φορολογικής αρχής έναντι της εταιρίας αυτής (στο εξής: φινλανδική δικαστική απόφαση περί κατασχέσεως).

14 Κατά την απόφαση αυτή, υπήρχε κίνδυνος η Heavyinstall να αποκρύψει, να καταστρέψει ή να μεταβιβάσει τα περιουσιακά της στοιχεία ή να ενεργήσει με οποιονδήποτε άλλον τρόπο που θέτει σε κίνδυνο την είσπραξη της απαίτησης της φινλανδικής φορολογικής αρχής. Επιπλέον, κατά την εν λόγω απόφαση, ο εταίρος της Heavyinstall παραπλανούσε συνειδητά την ως άνω αρχή από το έτος 2010, προκειμένου να αποφύγει η εταιρία αυτή τις φορολογικές της υποχρεώσεις στη Φινλανδία.

15 Στις 13 Μαρτίου 2018 η φινλανδική φορολογική αρχή απηύθυνε στην MTA, δυνάμει του άρθρου 16 της οδηγίας 2010/24, αίτηση συνδρομής για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων σε βάρος της Heavyinstall (στο εξής: αίτηση συνδρομής). Από τις πληροφορίες που διαθέτει το Δικαστήριο προκύπτει ότι η φινλανδική δικαστική απόφαση περί κατασχέσεως επισυνάφθηκε στην αίτηση αυτή.

16 Κατόπιν της ως άνω αιτήσεως, η MTA υπέβαλε στις 29 Μαρτίου 2018 αίτηση ενώπιον του Tallinna Halduskohus (διοικητικού δικαστηρίου του Τάλιν, Εσθονία) για κατάσχεση των οχημάτων της Heavyinstall, ήτοι δύο ρυμουλκούμενων αξίας 7 500 ευρώ και ενός φορτηγού αυτο-

κινήτου αξίας 9 500 ευρώ, καθώς και τραπεζικών λογαριασμών που διατηρούσε η εταιρία αυτή σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της Εσθονίας, ύψους 297 304 ευρώ (στο εξής: αίτηση ασφαλιστικών μέτρων).

17 Με διάταξη της 3ης Απριλίου 2018, το Tallinna Halduskohus (διοικητικό πρωτοδικείο του Τάλιν) απέρριψε την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, με την αιτιολογία ότι δεν είχε αποδειχθεί ότι πληρούνταν η προϋπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 136[1], παράγραφος 1, του MKS. Κατά τη διάταξη αυτή, για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων απαιτείται να μπορεί βασίμως να θεωρηθεί ότι, μετά τον προσδιορισμό της αξιώσεως, η αναγκαστική εκτέλεσή της θα μπορούσε να καταστεί δυσχερέστερη, ή ακόμη και αδύνατη, λόγω ενεργειών του φορολογουμένου.

18 Η MTA άσκησε ένδικο μέσο κατά της ως άνω διατάξεως ενώπιον του Tallinna Ringkonnakohus (εφετείου του Τάλιν, Εσθονία), που απορρίφθηκε με διάταξη της 8ης Μαΐου 2018.

19 Κατά το δικαστήριο αυτό, από το άρθρο 16 της οδηγίας 2010/24 προκύπτει ότι το κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση δικαιούται να εξετάσει, υπό το πρίσμα της δικής του νομοθεσίας, αν η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων είναι βάσιμη και αν συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας και να εξακριβώσει αν η λήψη τέτοιων μέτρων είναι σύμφωνη προς τη νομοθεσία αυτή και τις διοικητικές πρακτικές του.

20 Βάσει των ανωτέρω, το Tallinna Ringkonnakohus (εφετείο του Τάλιν) εξέτασε αν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 136[1] του MKS και συμπέρανε, όπως και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ότι όντως δεν πληρούνται. Επιπλέον, κατά το Tallinna Ringkonnakohus (εφετείο του Τάλιν), η λήψη σε βάρος της Heavyinstall των ζητούμενων ασφαλιστικών μέτρων είναι αντίθετη προς την αρχή της αναλογικότητας.

21 Εξάλλου, η MTA ενημερώθηκε από τη φινλανδική φορολογική αρχή ότι, με απόφαση της 21ης Ιουνίου 2020, το Keski-Pohjanmaan käräjäoikeus (πρωτοδικείο της Keski-Pohjanmaa) είχε επικυρώσει τη φινλανδική δικαστική απόφαση περί κατασχέσεως.

22 Η MTA άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Riigikohus (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Εσθονία), με την οποία ζήτησε από το δικαστήριο αυτό να αναιρέσει τη διάταξη του Tallinna Ringkonnakohus (εφετείου του Τάλιν) της 8ης Μαΐου 2018 και να δεχθεί το αίτημά της περί λήψεως ασφαλιστικών μέτρων σε βάρος της Heavyinstall.

23 Κατά το αιτούν δικαστήριο, στην υπόθεση της κύριας δίκης πρέπει να προσδιοριστεί αν τα εσθονικά δικαστήρια, αποφαινόμενα επί της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, μπορούν να προβούν τα ίδια σε εκτίμηση των προσκομισθέντων αποδεικτικών στοιχείων και να αποφασίσουν, κατά την κρίση τους, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις λήψεως των μέτρων αυτών ή αν, αντιθέτως, τα εν λόγω δικαστήρια πρέπει να στηριχθούν στην εκτίμηση η οποία περιλαμβάνεται στη φινλανδική δικαστική απόφαση περί κατασχέσεως.

24 Το Riigikohus (Ανώτατο Δικαστήριο) κλίνει υπέρ της ερμηνείας του άρθρου 16 της οδηγίας 2010/24 την οποία έδωσαν το πρωτοβάθμιο και το δευτεροβάθμιο δικαστήριο και κατά την οποία, κατ' ουσίαν, η φινλανδική δικαστική απόφαση περί κατασχέσεως συνιστά απλώς και μόνον ένα αποδεικτικό στοιχείο που πρέπει να εξεταστεί κατά την εκτίμηση των προϋποθέσεων που θέτει το άρθρο 136[1] του MKS. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι οι αρχές της συνεργασίας, της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης θα μπορούσαν να συνηγορούν υπέρ της ερμηνείας του άρθρου 16 της οδηγίας 2010/24 στην οποία προέβη η MTA στην κύρια δίκη.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές το Riigikohus (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 16 της οδηγίας [2010/24] την έννοια ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο υποβλήθηκε αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων δεσμεύεται όταν αποφαίνεται επί της εν λόγω αιτήσεως βάσει του εθνικού δικαίου (όπερ έχει τη δυνατότητα να πράξει το δικαστήριο που λαμβάνει την αίτηση σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1) από την κρίση του δικαστηρίου του κράτους εγκαταστάσεως του αιτούντος σχετικά με την ανάγκη και τη δυνατότητα να διαταχθεί το ασφαλιστικό μέτρο όταν έχει υποβληθεί στο επιληφθέν δικαστήριο επίσημο έγγραφο που περιλαμβάνει την εν λόγω κρίση (άρθρο 16, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, κατά το οποίο το έγγραφο αυτό δεν υπόκειται σε αναγνώριση, συμπλήρωση ή αντικατάσταση στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση);»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

26 Με το προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 16 της οδηγίας 2010/24 έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση, τα οποία αποφαίνονται επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, δεσμεύονται από την εκ μέρους των αρχών του αιτούντος κράτους μέλους εκτίμηση σχετικά με την de facto και de jure τήρηση των προϋποθέσεων που προβλέπονται για τη λήψη των εν λόγω μέτρων, όταν η εκτίμηση αυτή περιλαμβάνεται στο έγγραφο που προβλέπεται στην παράγραφο 1, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω άρθρου 16, το οποίο επισυνάπτεται στην ως άνω αίτηση, ή, αντιθέτως, αν μπορούν να προβαίνουν σε δική τους εκτίμηση, υπό το πρίσμα του εθνικού τους δικαίου.

27 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να ερμηνευθεί διάταξη του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά, επίσης, και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση της 11ης Ιουνίου 2020, ratiopharm, C 786/18, EU:C:2020:459, σκέψη 28).

28 Όσον αφορά τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 16 της οδηγίας 2010/24, πρώτον, από το γράμμα της παραγράφου 1, πρώτο εδάφιο, αυτού προκύπτει ότι η αποδέκτρια αρχή λαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα, ιδίως, «εφόσον αυτό προβλέπεται από το εθνικό της δίκαιο και σύμφωνα με τις διοικητικές της πρακτικές» και εφόσον «τα ασφαλιστικά μέτρα είναι επίσης δυνατά, σε παρεμφερείς καταστάσεις, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και τις διοικητικές πρακτικές του αιτούντος κράτους μέλους».

29 Ως εκ τούτου, το γράμμα της διάταξης αυτής περιορίζεται στη μνεία, αφενός, της ανάγκης να επιτρέπονται τα ασφαλιστικά αυτά μέτρα εντός του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση και, αφετέρου, της δυνατότητας λήψεώς τους εντός του αιτούντος κράτους μέλους, χωρίς να παρέχει περισσότερες διευκρινίσεις σχετικά με την έκταση των εξουσιών των δικαστηρίων του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση όσον αφορά την εκτίμηση των προϋποθέσεων λήψεως των εν λόγω ασφαλιστικών μέτρων.

30 Δεύτερον, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά το γράμμα του άρθρου 16, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2010/24, όταν ένα έγγραφο το οποίο έχει συνταχθεί με σκοπό τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων εντός του αιτούντος κράτους μέλους επισυνάπτεται στην αίτηση συνδρομής, το έγγραφο αυτό «δεν υπόκειται σε αναγνώριση, συμπλήρωση ή αντικατάσταση στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση».

31 Ως εκ τούτου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 36 των προτάσεών του, η ανάλυση που περιλαμβάνεται στο συνοδευτικό αυτό έγγραφο, αφορώσα γενικά την τήρηση των προϋποθέσεων λήψεως ασφαλιστικών μέτρων βάσει του εθνικού δικαίου του αιτούντος κράτους μέλους, δεν πρέπει και δεν μπορεί να συμπληρωθεί ή να αντικατασταθεί εντός του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση, πράγμα το οποίο συνηγορεί υπέρ μιας ερμηνείας κατά την οποία η εν λόγω ανάλυση δεσμεύει τα δικαστήρια του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση.

32 Όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 16 της οδηγίας 2010/24 με γνώμονα το πλαίσιο στο οποίο αυτό εντάσσεται, πρέπει να σημειωθεί, πρώτον, ότι, κατά το άρθρο 17 της ως άνω οδηγίας, το άρθρο 14 αυτής εφαρμόζεται, τηρουμένων των αναλογιών, για τη θέση του εν λόγω άρθρου 16 σε εφαρμογή.

33 Το άρθρο 14 της οδηγίας 2010/24 προβλέπει κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των αρχών του αιτούντος κράτους μέλους και των αρχών του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση για την επίλυση των διαφορών που αφορούν, αφενός, την απαίτηση, τον αρχικό τίτλο, ο οποίος επιτρέπει την εκτέλεση στο αιτούν κράτος μέλος, τον ομοιόμορφο τίτλο, ο οποίος επιτρέπει την εκτέλεση στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση ή το κύρος της κοινοποίησης από την αρμόδια αρχή του αιτούντος κράτους μέλους, και, αφετέρου, τα μέτρα εκτέλεσης τα οποία ελήφθησαν στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση ή την εγκυρότητα της κοινοποίησης στην οποία προέβη η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση. Αυτή η κατανομή αρμοδιοτήτων είναι φυσική συνέπεια του γεγονότος ότι η απαίτηση και οι εκτελεστοί τίτλοι για την είσπραξή της θεμελιώνονται στους κανόνες δικαίου που ισχύουν στο αιτούν κράτος μέλος, ενώ τα μέτρα εκτέλεσης λαμβάνονται στο κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση σύμφωνα με τις εφαρμοστέες στο κράτος αυτό διατάξεις (πρβλ. απόφαση της 14ης Μαρτίου 2019, Metirato, C-695/17, EU:C:2019:209, σκέψεις 33 και 34).

34 Ως εκ τούτου, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/24, κάθε αμφισβήτηση της απαίτησης, καθώς και του αρχικού τίτλου, ο οποίος επιτρέπει την εκτέλεση στο αιτούν κράτος μέλος, πρέπει να υποβάλλεται στην κρίση των αρμόδιων οργάνων του εν λόγω κράτους μέλους και όχι ενώπιον των οργάνων του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση, των οποίων η εξουσία ελέγχου περιορίζεται ρητώς, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, στις πράξεις που εκδίδει το τελευταίο αυτό κράτος μέλος (πρβλ. απόφαση της 14ης Μαρτίου 2019, Metirato, C-695/17, EU:C:2019:209, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

35 Η εφαρμογή της νομολογίας αυτής, η οποία αφορά το άρθρο 14 της οδηγίας, στις διαφορές ασφαλιστικών μέτρων, περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16 αυτής, συνηγορεί επίσης υπέρ μιας ερμηνείας κατά την οποία τα δικαστήρια του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση δεν μπορούν να εκτιμούν τα μέτρα αυτά υπό το πρίσμα των ουσιαστικών προϋποθέσεων τις οποίες θέτει το εθνικό τους δίκαιο για τη λήψη τέτοιων μέτρων, δεδομένου ότι τα εν λόγω ασφαλιστικά μέτρα έχουν διαταχθεί βάσει των κανόνων δικαίου που ισχύουν εντός του αιτούντος κράτους μέλους.

36 Κατά συνέπεια, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 45 των προτάσεών του, από τη συστηματική ερμηνεία του άρθρου 16 της οδηγίας 2010/24 απορρέει η παραδοχή ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση είναι αρμόδια να κρίνουν το σύννομο της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων υπό το πρίσμα της νομοθεσίας και των διοικητικών πρακτικών του κράτους μέλους αυτού, όχι όμως το αν τηρήθηκαν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται για τη λήψη των εν λόγω μέτρων.

37 Δεύτερον, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 18 της οδηγίας 2010/24 απαριθμεί ειδικές περιπτώσεις στις οποίες το κράτος μέλος που λαμβάνει την αίτηση μπορεί να αρνηθεί να παράσχει την αμοιβαία συνδρομή την οποία προβλέπει η οδηγία αυτή. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι εν λόγω περιπτώσεις, ως εξαιρέσεις από την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, πρέπει να ερμηνεύονται στενά (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2013, Baláž, C-60/12, EU:C:2013:733, σκέψη 29).

38 Στο ίδιο πνεύμα, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι, όλως εξαιρετικώς, η αποδέκτρια αρχή μπορεί να αποφασίσει να μην παράσχει τη συνδρομή της στην αιτούσα αρχή, αν αποδεικνύεται ότι η ικανοποίηση της αιτήσεως συνδρομής θα μπορούσε να διαταράξει τη δημόσια τάξη του κράτους μέλους στο οποίο υπάγεται η αποδέκτρια αρχή (πρβλ. απόφαση της 26ης Απριλίου 2018, Donnellan, C-34/17, EU:C:2018:282, σκέψη 47).

39 Ως εκ τούτου, από την ανάλυση του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 16 της οδηγίας 2010/24 προκύπτει ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση μπορούν να αρνηθούν να παράσχουν τη συνδρομή τους για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων μόνο σε συγκεκριμένες και σαφώς καθορισμένες περιπτώσεις, στηριζόμενες σε ρητώς προβλεπόμενη από την οδηγία αυτή παρέκκλιση ή στη νομολογία του Δικαστηρίου.

40 Όσον αφορά την τελολογική ερμηνεία της οδηγίας 2010/24, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η οδηγία αυτή εμπίπτει μεν στον τομέα της εσωτερικής αγοράς και όχι σε εκείνον του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, στηρίζεται όμως στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Πράγματι, η εφαρμογή του συστήματος αμοιβαίας συνδρομής που θεσπίζει η οδηγία 2010/24 εξαρτάται από την ύπαρξη τέτοιας εμπιστοσύνης μεταξύ των οικείων εθνικών αρχών (πρβλ. απόφαση της 26ης Απριλίου 2018, Donnellan, C-34/17, EU:C:2018:282, σκέψη 41).

41 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι τόσο η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών όσο και η αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως, η οποία εδράζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, έχουν θεμελιώδη σημασία στο δίκαιο της Ένωσης, δεδομένου ότι καθιστούν δυνατή τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα (πρβλ. απόφαση της 26ης Απριλίου 2018, Donnellan, C-34/17, EU:C:2018:282, σκέψη 40).

42 Εξάλλου, αφενός, από την αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2010/24 προκύπτει ότι, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η αύξηση των αιτήσεων συνδρομής και να εξασφαλισθούν καλύτερα αποτελέσματα, απαιτείται να καταστεί η συνδρομή αυτή αποτελεσματικότερη και να διευκολυνθεί στην πράξη.

43 Αφετέρου, κατά την αιτιολογική σκέψη 6 της οδηγίας αυτής, είναι ανάγκη να διασφαλισθεί ότι οι διαφορές μεταξύ των εθνικών δικαίων ή η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων αρχών δεν θα θέτουν σε κίνδυνο την απρόσκοπτη λειτουργία του συστήματος αμοιβαίας συνδρομής την οποία προβλέπει η ως άνω οδηγία.

44 Μια ερμηνεία όμως του άρθρου 16 της οδηγίας 2010/24 η οποία παρέχει τη δυνατότητα στα δικαστήρια του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση να προβαίνουν σε νέα εξέταση των προϋποθέσεων λήψεως ασφαλιστικών μέτρων, υπό το πρίσμα του εθνικού τους δικαίου, ιδίως όταν η εκτίμηση των σχετικών προϋποθέσεων περιλαμβάνεται στο έγγραφο που προβλέπεται στο άρθρο 16, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας αυτής, θα ήταν αντίθετη προς την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, στην οποία στηρίζεται η εν λόγω οδηγία, καθώς και προς τις απαιτήσεις που συνδέονται με την απρόσκοπτη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του συστήματος αμοιβαίας συνδρομής το οποίο θεσπίζει η ως άνω οδηγία.

45 Εξάλλου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 55 των προτάσεών του, μια τέτοια εκ νέου εξέταση θα ήταν επιπλέον αντίθετη τόσο προς τις απαιτήσεις περί ταχύτητας που χαρακτηρίζουν τη διαδικασία λήψης ασφαλιστικών μέτρων όσο και προς την απαίτηση να αποφευχθούν, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδρομής, αντιφατικές εκτιμήσεις δικαστηρίων των δύο εμπλεκόμενων κρατών μελών ως προς τα ίδια πραγματικά περιστατικά.

46 Ως εκ τούτου, από τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 16 της οδηγίας 2010/24, καθώς και από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η εν λόγω διάταξη και από τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκει η οδηγία αυτή, απορρέει ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση δεσμεύονται, κατ' αρχήν, από την εκ μέρους των αρχών του αιτούντος κράτους μέλους εκτίμηση περί της τηρήσεως των προϋποθέσεων λήψεως των ασφαλιστικών μέτρων, ιδίως όταν η ως άνω εκτίμηση περιλαμβάνεται στο έγγραφο που προβλέπεται στο άρθρο 16, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2010/24, που επισυνάπτεται στην αίτηση συνδρομής.

47 Εν προκειμένω, πρέπει να σημειωθεί ότι μπορεί να γίνει δεκτό ότι η φινλανδική δικαστική απόφαση περί κατασχέσεως αποτελεί το έγγραφο περί του οποίου γίνεται λόγος στο άρθρο 16, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2010/24. Πράγματι, όπως προκύπτει από το τμήμα 2.3 του παραρτήματος ΙΙΙ του εκτελεστικού κανονισμού 1189/2011, που περιλαμβάνει ένα υπόδειγμα δηλώσεως η οποία διευκρινίζει τους λόγους και τις περιστάσεις της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, μια τέτοια αίτηση, στηριζόμενη στο άρθρο 16 της οδηγίας 2010/24, μπορεί να προκύπτει από δικαστική απόφαση που επιβεβαιώνει ότι τα ασφαλιστικά μέτρα είναι δικαιολογημένα. Το ως άνω υπόδειγμα προβλέπει επιπλέον ότι η δικαστική αυτή απόφαση επισυνάπτεται στην εν λόγω δήλωση.

48 Κατά συνέπεια, τα εσθονικά δικαστήρια οφείλουν να αποφανθούν επί της αιτήσεως συνδρομής που τους υποβλήθηκε βάσει της αναλύσεως η οποία περιλαμβάνεται σε αυτό το έγγραφο και όχι βάσει της δικής τους εκτιμήσεως των επίμαχων πραγματικών περιστατικών ή βάσει των προϋποθέσεων λήψεως ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 136[1] του MKS.

49 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16 της οδηγίας 2010/24 έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση, τα οποία αποφαίνονται επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, δεσμεύονται από την εκ μέρους των αρχών του αιτούντος κράτους μέλους εκτίμηση σχετικά με την de facto και de jure τήρηση των προϋποθέσεων που προβλέπονται για τη λήψη των εν λόγω μέτρων, ιδίως όταν η εκτίμηση αυτή περιλαμβάνεται στο έγγραφο που προβλέπεται στην παράγραφο 1, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω άρθρου 16, το οποίο επισυνάπτεται στην ως άνω αίτηση.

Επί των δικαστικών εξόδων

50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 16 της οδηγίας 2010/24/ΕΕ του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 2010, περί αμοιβαίας συνδρομής για την είσπραξη απαιτήσεων σχετικών με φόρους, δασμούς και άλλα

μέτρα, έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση, τα οποία αποφαίνονται επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, δεσμεύονται από την εκ μέρους των αρχών του αιτούντος κράτους μέλους εκτίμηση σχετικά με την de facto και de jure τήρηση των προϋποθέσεων που προβλέπονται για τη λήψη των εν λόγω μέτρων, ιδίως όταν η εκτίμηση αυτή περιλαμβάνεται στο έγγραφο που προβλέπεται στην παράγραφο 1, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω άρθρου 16, το οποίο επισυνάπτεται στην ως άνω αίτηση.

(υπογραφές)